

(6) ע"ז כ. ע"ט, ט"ז (ב"ב עב. מנחות קח:). **(7)** ב"ב עב. ע"י ב"מ פ"ד מהל' ערכין ג' הרמב"ם וט"י רש"י בנה"ל, **(8)** ב"ב ע"א, **(9)** ב"ב עב: גיטין מת. [למקן כו:]. **(10)** כלן שייך ד"ה מה צ"ח וז"ל בדף י' ע"ב, **(11)** מה' אמות ז"ק.

הגהות הב"ח

(6) רש"י ד"ה ואמ"כ וכו' שקלים וחיתובא לרב הונא כ"ל והד"ל:

רבינו גרשום

[אסור לאדם לומר כמה נאה עובד כוכבים זה. משום שנאמר לא תתנם לא תתן להם חן:]: דלאו בני אחוזה נינהו ב' דעובד כוכבים לא קני (גמא) [שדה] ועוד שאין לו שאר אב ואין צ' יורש את אביו: מתני' [אחד המקדיש שדהו בחולת המחו. היינו שדה שמכוח המחו העיר שדורכין אותה בני אדם ועוד כיון שסמיכה לעיר ועומדת בקמתה רואין אותה בני אדם ונותנין בה עין רעה [ס"א הרע] ואינו עושה פירות לזר: פדריסות בסבטי. שבאחו מקום שהן מפולות הרבה כשהוא פודה נותן בין בדי ובין בדי ג' שקל: גמ' מקדיש בעין יפה ומקדיש את האילנות לפרדיון [כבר] וחוזר ופודה קרקע כ"ז פרדיסות משמע דאית בה אילנות וקניי נותן [בבית] זרע חומר שגורים ו' שקל אלמא אינו צריך לפדות את האילנות בפני עצמן: [ראויה לפרדיסאות קאמינא. ולא דאית בה אילנות: ת"ל] שדה מכל מקום. כלומר שיפדה את השדה ואין צריך לפדות את האילנות: [הכא נמי פודה וחוזר ופודה. כלומר שלאחר שפדה השדה פודה את האילנות:]: משמע עשרה לבית סאה. כלומר שישנן נטועין [בשדה] בתוך בית סאה: הרי זה הקדיש את הקרקע. אגב האילנות אפי"ג שלא הזכיר את הקרקע הבטיחה היא (אגב) לגבי האילנות: [ואת האילנות שביניהם קטנים שעלו בין אותן אילנות]: פחות מיכן או יתר מכך. שנטועין אותן י' אילנות בפחות מבית סאה או מפרדיון ביותר מבית סאה דבטלו מתורת אילנות: או שהקדישן בזה אחר זה. לאילנות הרי זה לא הקדיש (אלא) את הקרקע: אלא (א"כ) [אפי"ל] הקדיש. כפירוש הקרקע ושהוא פודה וכו'. וקא פריך מרישא דברייתא: ר' שמעון אומר לא הקדיש אלא את החורב כו'. דברב חשוב

מילתא אגב אורחיה קמ"ל.⁵ [ל]ל תנא את הנאה שבכנענים לפי שאסור להזכיר שם נוי על כנעני כדרך יהודה דכתיב (דברים ו') לא תחנם לא תתן להם חן: והא קתני. גבי חונם ומפתה: את הקמנה שבישראל ואת הגדולה שבבנהוגה. אלמא בתרמי אומי קא מיירי: בעובד כוכבים **לא משכחת ל**ה. דין שדה אחוזה שיהא פודהו בתמשים שקל כסף אלף בשויו דלאו בני אחוזה צלך ישראל נינהו: **מתני'** אחד המקדיש שדה בחולת המחו. קצינות עיר שאינה תשובה כ"כ מפני מדרס הרגלים חולת קצינות כמו מחול הכרס (כלאס פ"ד מ"א)⁶ [ל"ה] מחו עיר ל"א מחו שם מוקס שלא היו שדותיו חסודין: פרידיסות סבסטי. כרמים של אותו מקום ומעולים הס מאלד: נותן. מי שפודה אותם בין צעלים בין אדם אחר צצית זרע חומר שעורים חמשים שקל כסף אס תחלה היוכל היה ואס לא מגרע לפי השנים שעברו סלע ופונדיון לשנה כדכתיב **קרא:** אחד שדה אחוזה ב'. דטולטו מיפרקי צנ' שקלים: שדה אחוזה. אס צעלים פודין אותה מוסיפין מומט על התמשים כדכתיב (ויקא ס') ואס גל יגאל את השדה המקדיש וגו': ובשדה מקנה אין נותן חומש. כדמפרש בגמ': **גמ'** בעין יפה מקדיש. אילנות לצד וקרקע לצד ולא שפדה אילנות אגב קרקע: פרידיסות. היינו כרמים נטועים וקמני חמשים שקל אלמא נפדין אילנות אגב קרקע: ראויה. ואינה נטועה: א"ל. נפדה צנ' שקלים אלף צית זרע שראוי לרעיה: פודה. האילנות צשיסין וחוור ופודה קרקע וסדה מ"מ דקאמר לא קאי אלף אלקרקע: הקדיש שלשה אילנות. נטועין ומפוזרין כסדרן ממוטע עשרה לצית סאה שזס היו עשרה מפוזרין כדרך אלו היו מחזיקין צית סאה זו היא דין נטיעת אילנות וכל קרקע צצניהס כריך להס לפיכך אס הקדישו ה"ו קטנים צצניהס: פחות מיכן. אס נטועין צפחות ממוטע עשרה לצית סאה או ציותר מיכן אין זה סדר נטיעת אילנות ולא הקדיס אלף אילנות וכשהוא פוזן פודה בשקין: זה אחר זה. לא קנה הקדש קרקע שאין קנין קרקע אלף לג' אילנות כדאמר צצצא צתמל: ו"א עז.⁷ ולא אלו צלצד נפדין צשיסין שאין עממן הקדש קרקע כלל: א"א אפי' הקדיש האילנות. שאין נטועים כסדר: ואח"כ הקדיש קרקע. דליכא למימר ליפרקן אגב ארעייהו אפי' הכי הואיל ולא קדשו יחד פודה אילנות צשיסין והקרקע נפדית צית זרע **ו'** ג' שקלים **(6)**: תיובתא לרב הונא. מרישא דהיקא דהקדישן יחד נפדין אגב קרקע: הקדיש את ביהל. כל אשר צתוסה: ר' שמעון אומר לא הקדיש. אילנות שצה: א"א חרוב המורכב וסדן השקמה. שזס זקנים וגדולים מאלד ויונקים משדה הקדש טפימשאר אילנות והכי מפורש צצ"צ סדן [השקמה] דדךך

סקמין לקון אותם כדי שיגדלו צעזי וקודם פדיון. והואיל וצשעת פדיון יש קרקע עם האילנות: ליפרקו אגב ארעייהו. ואע"ל דצשעת הקדש הקדישן צצני ענמס: והקדישה ואח"כ מת אביו ומת אביו וכו' אע"ג דצשעת הקדש הואי שדה מקנה הואיל ולאחר שמת אביו היו שדה אחוזה. ונפדית בתמשים שקלים ולא צשיה: **תלמוד בבלי** פרק ערכין פ"ג ר"ג **(6)** אולי צ"ל א"י דעובד כוכבים וכו'. ע' ח' קדושין ו': דעובד כוכבים יורש את אביו ד"ה וזכה כלן צתוס' ד"ה עובד כוכבים ו"ל. חשך שלמה על ר"ג **(6)** אולי צ"ל א"י דעובד כוכבים וכו'. ע' ח' קדושין ו': דעובד כוכבים יורש את אביו ד"ה וזכה כלן צתוס' ד"ה עובד כוכבים ו"ל.

יש בערכין פרק שלישי ערכין

יעובד כוכבים לא משכחת. משום דלאו בני אחוזה נינהו ואע"ג דאמר רב (קדושין דף ק"ז:) עובד כוכבים יורש אביו דבר תורה מ"מ לא היה להם אחוזה צלך רדיון זה לא שייך כי אס צל"ל דמלוה היא תמלוה צלך ועובד כוכבים אין לו נתלה צלך:

הקדיש שלשה אילנות ממוטע **עשרה לבית סאה.** והנך אילנות צנטיעות איירי דלילו גדולים צצלשה [אלילות] לצית סאה סגי: **פחות מבאב או יתר על בן א' הקדיש את הקרקעות.** ממוטע עשרה לצית סאה מגיע לכל אין ואין ר"ע אמות ומימה דצפרק המוכר [את] הספינה **(צ"ד דף ק"צ)**. תנא הקונה שלשה אילנות והס **ו'** מד' אמות עד ט"ו קנה תחמין וצנייין ולידיהן כמלל אורה וסלו אלמא לא חצצין להו כרלוסין כשאין צין זה לזה כי אס ח' אמות על ח' אמות צריצוע דהיינו ס"ד אמות לכל אחד ואית ליה קרקע צהכי וסכא אמרי' דפסות מרי"ע חילוק לא הקדש הקרקע ואורי"ד דיש חילוק צין מוכר למקדיש צמוכר לא צעין כולי האי מיחיו מימה דסכא אמרי' דיתר על כן אין לו קרקע וגבי מוכר אמרי' עד ט"ו אמות על ט"ו אמות דהיינו רנ"ו ולא חצצין להו כמפסחים יומר מדאי יש להו קרקע וצ"ל דהי ט"ו אמות דגבי ממירה מיירי צעיונל **ו'** וסריצוע יתר על העיונל רציע נמאל דגבי ממירה לא צעין כולי האי כמו מקדיס והקסה רציעו שמואל צצצא צתמל סאה דתנא דצתוספתא דלון חילוק צין מוכר למקדיש לדין זה לקנות קרקע ומיךך דתנא היא מיהו מימה דר' שמעון אין ליה המס דח' אמות צין זה לזה לא חצשי **ו'** יומר מדאי אף לענין הקדש וצרימל דסכא צמטע עשרה לצית סאה מוקי לה הכא צמווך כר' שמעון ו"ל דלא מוקי כר' שמעון כ"א מדין דמקדיס צעין רעה מקדיס אצל מדין שעיר נטיעת האילנות לא היו כר' שמעון: **אצניעא** **תורה אור השלם** (א) ואם משרה אֶחָתוּ קָדִישׁ אִישׁ לִי וְהָיָה עֲרֵכָהּ לִפְי זָרְעוֹ וְזֶרַע חֹמֶר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁים שֶׁקֶל כָּקָהּ: [ויקא כו. סו] (ב) וְאִם אֶת שָׂדֶה מִקְנֶתוֹ אִשָּׁר לִי מִשָּׂדֶה אֶחָתוּ קָדִישׁ לִי: [ויקא כו. סב]

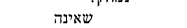
עין משפט **ו****ג****ר****מזוה**

ב אמי" פ"י מהלכות ע"ז ה"ל ד' עוש"ע י"ד סימן קלג סעיף ד': **ג** ב' מיי" פ"ד מהלכות ערכין סלכ ד': **ד** ג' מיי" שם סלכ כו: **ה** ד' מיי" שם סלכ ה: **ו** ה' מיי" סל כו: **ז** ו' ז' מיי" שם ה' טו: **ח** ח' מיי" שם סלכ ח: **ט** ט' מיי" שם סלכ יח: **י** י' מיי" שם סלכ כח:

שיטה מקובצת

א (אסור לאדם שיאמר כמה נאה כנעני זה וליחני את הנאה שבישראל ואת הכעור שבכנענים בחד ויתבת כו' ל"ש ונמחק): **ב** אלא מקדש הוא אות י' נמחק: **ג** תבת לה נמחק: **ד** בחולת המחו. פ"י מרינה שהיא חול ואינה עושה פירות: **ה** [הפסוק נותן בבית זרע אותו י' נמחק: **ו**] חמשים שקל אות ב' נמחק: **ז** אילנות בשויהין חוזר: **ח** נותן בבית זרע חומר שעורים חמשים אות ב' נמחק: **ט** לפרידיסות סבסטו קאמינא תבת קאמינא נמחק: **י** [הכא נמי פודה וחוזר ופודה הכא לא שייך שפדה ראויה קאמר מרקאמר שדה גפנים ואילנות מגין משמע דשרה אילנות ממש קאמר ולעיל לא משני הכי כמו בכאן דחני יש בערבין להקל ולהחמיר ש"מ שבא לפרש כל הפדיון שיש לו. תוס' החסרים: **יא**] הקדיש עשרה אילנות וכן גיטס' הרגמ"ה: **יב**] שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה אילנות בשויהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות ואח"כ הקרקע כשהוא פודה: **יג**] ופודה קרקע בית: **יד**] (קמ"ל דלא תנא את הנאה שבכנעני לפי שאסור להזכיר שם נוי על כנעני חוץ יהודה לא תתנם לא תתן להם חן חס"ד ומה"ר (והא): **טו**] תיבת ל"א נמחק: **טז**] ולא עוד. כלומר ולא: **יז**] זרע חומר שעורים: **יח**] צעיונל והכא כריבוע יתר: **יט**] לא חשיב רצופין אף לענין ותיבות יתר מדאי נמחק: שאינה

תורה אור השלם (א) ואם משרה אֶחָתוּ קָדִישׁ אִישׁ לִי וְהָיָה עֲרֵכָהּ לִפְי זָרְעוֹ וְזֶרַע חֹמֶר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁים שֶׁקֶל כָּקָהּ: [ויקא כו. סו] (ב) וְאִם אֶת שָׂדֶה מִקְנֶתוֹ אִשָּׁר לִי מִשָּׂדֶה אֶחָתוּ קָדִישׁ לִי: [ויקא כו. סב]

^[1] חשך שלמה על ר"ג (6) אולי צ"ל א"י דעובד כוכבים וכו'. ע' ח' קדושין ו': דעובד כוכבים יורש את אביו ד"ה וזכה כלן צתוס' ד"ה עובד כוכבים ו"ל.

ד בבלי <עוז והדר> - לו ערכין תלמוד בבלי עמוד מס 42הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כט א מ״י פ״ו מהל'
 דעות הלכה ו:
קי ב מ״י שם הלכה ח:
קיא ג מ״י פ״ג מהל' ח"ת
 הלכה הו"פ מ״י מהלכות
 תשובה הלכה ה סוג עשין
 יב עוש״ע י״ד סימן רמו
 סעיף כ:
קיב ד מ״י פ״ו מהלכות
 דעות הלכה ז [ש״ע
 קיא ט סימן תרח סעיף ב
 צהג ה״ל]:

[illegible]

[מכאן גמרא אמר ליה
חייא בר רב חזי מר
דב' [ע' חולין] דף יד
ע"א נחום ד"ה אמר רב
הוא:] :

(6) רש"י ד"ה עד קללה וכו' המוכיח שהרי יסודותיו וכו' שאלו הס"ד ואח"כ מ"ה הכאה שבה צ"ה: (3) ד"ה עד שיפסיל וכו' מן הכית ובהפשלה כל"ז והד"א: (ג) בא"ד קאי הס"ד ואח"כ מ"ה מ"ס כר' שמואל:

[illegible]

בפרהסיא. דלמעשה קול הוא מעיל מכפר: הוא הברדל. שעל לשון הרע באו נגעים עליו: פשיטו. לשון קול היוצא נחשאי ובלע"ו פולח"ר: וביא קרבן פשיטו. שהפסרים נזנקין בכל שעה: יבול' דא' יבנו. על דבר מוכחה: יפטרנו. כללמר יד: ופניו מושתנין. שזיכיתו בדרים להלצין פניו: קיסם. כלומר עון קטן שדקדק זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שדקדק הלכך לו קיולין הלויים שכולן חוטאים: שידוע' דלויכיה. דקר כבוד שלא יהו פניו משתנין: קובל' ע"יו. כשהימי רואה זו דבר גנאי: תוכחה לשמה. לשם שמים: וענה שאל' לשמה. שנושה עצמו עניו שאינו רואה להוכיחו ואלה עטות שלא לשם שמים: הוא אלא שאל' ישגלו: דבר גנאי. במסכת עבודה זרה צפ"ק

(דף כ:) ענוה גדולה מוילן דכתיב יען
 משח אומי לזשר ענוים לזשר חקידים
 לא נאמר: אפור ייה רבי חייא.
 לשמואל חזי מר דקא מעשר ^{מילין}
 רב הוהא שמחה וחוטנו אומי: בי נפק.
 חייא בר רב אמר ליה רב הוהא
 לשמואל דלסי מעשרנה ליה דבי והכי
 עבד דזריס מנוגים והיינו ענוה שלא
 לשמה דלא אמר ליה צפניו ושלא צפניו
 סיפר צגוטו: עד היכן. אדס חייב
 להוכיח את חצירו: עד הכאה. עד
 שיקטרף זה ויהי את המוכיח: עד
 קהלה. שיקלל את המוכיח (ב):
 יאמרו הוכיח לשלול עד שיקף שאלו:
^{סו} ישיבה. צעל הציח את האכסנאי
 אז את אסחו: עד שישיש. צעל הציח
 כלי האכסנאי לאחוריו להשיכס מן

הצית (ג): בהפסדה ובהכאדה, ללכנסה
גופיה כי'ע לא פלוגי דמו לא מצי
קאי: (א) שמואל סבר כיון דלדידיה
אינו מכה מאי נפקא ליה מיניה הלכך
עד הפסלה: דאמרי' להקטוטט:
וב' כ' צמח, לו לטוב: אבטא:
המשה מאכסמיל שלו: פוגם, צעל
הצית: ונפגם, הוא עצמו דלמרי
אינשי כמה קשים אלו שלא יוכלו לדור
יחד: צמטיו, צדק שהיה רגיל
לחנות ממסע למסע שלא שניה צית
מלוייו: דאקראי, כגון אכסמיל
שדרכו של שם צמקיה צעלמה
שקעה לו שם חמה למאן דלמר
מאחלו לא חשיב אלא אכסמיל קצעה
ומאן דלמר ממסעיו חשיב אפילו
דלקראי: תבצית יסורין, סוף מדת
יסורין כלומר יסורין שאין פחומין
מהן: ואינו מתקבץ עליהן שאינו
למדמו כיון ועד הוא לו: צמחו, מ'
כוס של יין צמים חמין: נהפך, לו'
חזקו, שלא לנשה כסדר וצריך
להפכה ולפסטה: שיש ועלו בידו
שמים, איכא מירחא למיהדר ולמשקל
שלישית: וב' כ' צמח, כלומר למאי
הילכתא הוו יסורין: קיבץ ערצו, ע'
כל מנהגו לעמוד ואי עבר עליה
חד מהנך הכי הוא יסורין:

בגד' ללבוש ואין מתקבל עליו מתקין לה רבא
ממרו אפילו נתכוונו למזוג ^ס בחמין ומזוגו לו בצונן
דרבינא אמר אפילו נהפך לו חלוקין רבא ואיתימא
תנא אפילו הושיט ידו לבנים ליטוף שלש ועלו בידו
לו בידו שלש לא דליכא מירחא למישריהו וכל כך
בעים יום בלא יסורין קיבל עולמו במערכא אמרי
פורענות

תוכחה, עד תוכן חייב שלא מנעו מהלוחית את חברו: **עד הכאה**, עד שיכנו המוחבב למו.
וילתן [א] עד שיקללנו המוחבב: [א] עד **ניזיה**, עד שיניעונו המוחבב: **חף את חף** עד
 וילתן המוחבב: **ויתר את שאול**, היינו ויזהו פניהו ב: **סמך נפשיהו סמך**, שהיה פטור מלח
 הכהן **לא ישנת אדם ואמכאניא** שכל, כלומר עד כמה חף האמכאני לאמכאני מבעיה:
ההוא [ד] שאדם הבית לומר את צבתי: **עד שפישל מילי** להתורו, שינוי לו כליל
 להוציא מביתו: **בהכאה דידיה**, אם יכה את האמכאני עצמו כלי עלמא לא פליגי דר
 דביתיה, כל: **אמכאני** ית: **לא לשרידי**, להחזיקם עד פניהו במנח מה הנה את אשתו
 ש לו לכולי כף קום שיצא: **אדמור את אמכאני** **עורב ונפגם**, [אם יפגע אמכאני
 שם **חלול**, כמין שחור לאמכאני שהיה בה תחלה: **ויתר למיטרי**, לאותן שמעות
 למן לאמכאני [מסעות] תירובת כל אדקראי לא, ויפלי בגין ית

ועונה שָׁא לְשֹׁמֵהּ, שְׁעוּשָׁה עֲמֻמוֹ עִינֵי וְאִינוֹ רוֹאֵה לְהוֹכִיחוֹ וְאִתָּה עֵוֶה לֹא לְשֵׁם שְׁמִים הִיא אֲלֵא שֶׁלֹא יִשְׁנֹאוּ יוֹיִם עֵוֶה שֶׁלֹא לְשֵׁמָּה פִּירוּשׁ מִשּׁוֹם גָּלוּה אִו שִׁיחֲמְרוּ אֲדָם עִינֵי הוּא וּמִשְׁפִּיל עֲמֻמוֹ וְחוֹמֶק חֲזִירִיו וְעִלְגָּיו וְלֹא לְשֵׁם שְׁמִים אֲלֵא לְקִנוּת שֶׁסֶּ אֲזַל בְּקוֹנוֹ שְׁפִירָשׁ עֵוֶה שֶׁלֹא לְשֵׁמָּה שְׁמוּעֶה דְּהוּכָה מִן הַנִּרְיִים לֹא יִשְׂר אֲלֵי תוֹכָה רֶשַׁע גְּמוּרִי: **וּמֵאֵה** דְּאִמְרוּ יְדֵי נֹזִיפָה הָא כְּתִיב הַכֹּהֵן וּקְדָשָׁהּ, וְאֵלֶּם תִּחֲמַר לְמֵאֵן לְדַמֵּי נִמִּי קִלְטָה הָא כְּתִיב הַכֹּהֵן וְיִוִּל שְׁמָה כְּדִמְשֵׁי אֲזַב חֲצִיטָה דִּינֻתָּן אִי נִמִּי לֹא דִרִישׁ לִיה קֶרֶא דִּיטַל שְׁאֹל כִּיּוֹן דְּלִיתִיה כְּהִי קֶרֶא דִּיחֵר אִף שְׁאֹל אֲלֵא קֶרֶא אֲחִינֵיִל הוּא: **הַכִּי** גִּיסִין לְדַמֵּר מֵר אִימִיה מִזֵּן וְאִתִּיה מִנְפַתִּי דְּדִבְרֵי הַיּוֹמִים (ב ד) כְּתִיב וְאִמֹּ מִנֵּי דָן: **עוֹלָם** אֵל מִנֵּי אֲדָם מֵאֻמִּנוֹת אֲבִיו וּמֵאֻמִּנוֹת אֲבוֹתָיו, וּמִיַּיִת רִאשֵׁי שְׁמֹנו הִיתָּה מִנֵּי דָן וְלִקַּח לוֹ אֻמִּנוֹת אֲחִיטָה

תוכיח הוכיחו ולא קבל מגין שיחזור ויוכיחנו תלמוד
 זיכול אפי' משתנים פניו 5" לא תשא עליו חטא תניא
 אני אם יש ברור הזה שמקבל תוכחה אם אמר לו
 אמר לו טול קורה מבין עיניך אמר רבי אלעזר בן עזרי
 הזה שיודע להוכיח ואמר רבי יוחנן בן גורי מעיד אני
 פעמים דקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבי
 שכן שהוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר אל תו
 לחכם ויאהבך בעא מיניה רבי יהודה בריה דר' שמעון
 שלא לשמה די מיניהו עדיפא אמר ליה ולא מודית
 דאמר מר ענוה גדולה מכולם שלא לשמה נמי עדיפא
 רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שדא לשמ
 בא לשמה היכי דמי תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה
 בר רב הווי יתבי קמיה דשמואל אמר ליה הייא בר רב
 קביל עליה דתו לא מצער ליה בתר דנפיק אמר ליה
 ליה אמאי לא אמרת ליה באנפיה אמר ליה חס ליה
 ידאי עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמ
 אמר עד נזיפה כתנאי רבי אליעזר אומר עד הכאה רבי
 בן עזאי אומר עד נזיפה אמר רב נחמן בר יצחק ושלי
 ויחר אף שאלו ביהותנן ויאמר לו בן נעות המרדורו
 את החנית עליו להכותו למאן דאמר עד הכאה דכתב
 עד קללה דכתיב לבשתך ולבושת ערות אמן ולמאן
 ויחר אף שאלו ולמ' נזיפה דכתיב הכאה וקללה שאנ
 ומרא דהוב ריה ליהותנן רבדו מחר נפשיה מאי עז

באכסנאי שלו רב אמר עד הכאה ושמואל אמר
לאחוריו בהכאה דידה כולי עלמא לא פליגי בהפש
עלמא נמי לא פליגי כי פליגי בהכאה דדביתיהו מר
מצער ליה מאי נפקא ליה מינה ומר סבר לאיטר
מר אכסנאי פוגם ונפגם אמר רב יהודה אתר רב
באכסנאי שלו מן התורה שנאמר ^(טז) ^(טו) (אל) המקוב
בתחלה רבי יוסי ברבי הנינא אמר מהכא ^(יז) וילך למנו
בינייהו אכסנאי דאקראי אמר ר' יוחנן מנין שלא
ובאומנות אבותיו שנאמר ^(יח) וישלח המלך שלמה ויק
אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי
מר אימיה מבית דן וכתוב ^(יט) (1) אתו [את] אהליאב בן
היכן תכלית יסורין אמר רבי אלעזר כל שארגו
ועירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני גדולה מזו
בצונן ומזוג לו בחמין ואת אמרת כולי האי מר ברי
רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא
שתים ^(כ) דווקא שלש ועלו בידו שתים אבל שתים ו
למה דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו א

וְיִשְׁכַּל שְׂאִיל אֶת הַחֲבִית עָלָיו לְחַלְתּוֹ וְיַעַד יִתְּנָהּ כִּי כִלְהָ הָיָה מֵעַם
 אֲחֵרָא אֶל אֶת הַיָּד לְמִסְכְּנוֹ מִגִּבֹּה וְעַד בֵּית אֶל עַד הַמִּקְוֶה אֲחֵרָא יִהְיֶה שֶׁם אֲחֵרָא
 הָעֵץ (בְּרִאשִׁית ג') (ח) וְיִשְׁכַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְיִשְׁחָא אֶת הַחֲבִית מִצִּד: כֵּן אִשְׁחָא אֲלֵהֶנָּה
 שֶׁם צִוִּי חֲרֵשׁ נִחְשָׁת וְיִשְׁכַּל אֶת הַחֲבִיתוֹהָ אֶת הַחֲבִיתוֹהָ אֶת הַחֲבִיתוֹהָ עֲלֵהֶנָּה עֲלֵהֶנָּה
 הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְיִשְׁחָא אֶת כָּל מִלְּאֲכָתּוֹ: (מִלְּאֲכָתּוֹ א' ג' ד' ה') (ז) וְאִתּוֹ הָיָה בְּתֵמָה אֲחֵרָא אֶת
 לְמִשְׁחָה דִּן יִקְבֵּל כֵּן חֲבִית לֵב בְּתֵמָה חֲבִיתוֹהָ וְיִשְׁחָא אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָּ: (שְׁמִיטָה לֵא, י')

אֶת הַחֲסִיסָא (יִפְסָמוּ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּל מִכּוֹרֵה הִיא אֶל כֻּלָּא אֶת בְּנֵהֶינָהּ כֵּן עַד הַמִּקְוֶה אֶת
 דִּקְרָאָא: אֲשֶׁר־יִשְׁכַּל אֶת כָּל שֶׁעַד בְּנֵהֶינָהּ לֹא עֲזָר לְקִבְעוֹ

תורה אור השלם
(א) כל ימי אִשֶּׁר הִנֵּג
בו יִטְמָא טָמֵא הוּא
בְּדֶד וְשֹׁב מוֹחֵץ לַמִּחְנָה
מִיִּשְׁבּוֹ: [ויקרא יג, טו]
(ב) וְצִוָּה הִכְתֵּן וְלָקַח
לַמַּטְהָר שְׁתֵּי צִפְרִים
חַיִּית טְהוֹרוֹת וְגַן אֶזְרָא
וְשָׁנֵי תוֹלַעַת וְאֹזֹב:
[ויקרא יד, ד]

(ג) לא תשא את אחיך
לזכרך הובה תוביה
את עמיתך ולא תשא
עליו חטא: (ויקרא יב, יז)
(ד) אל תובח לץ בן
שנאך הובה לחכם
(איכה ב, י)
(ה) ויהי אף שאול
בדונתו ואמר לו בן
ענות המרדות הלוא
ידעתי כי בחר אתה
לעני ימי לרשע

לְבִשְׁתָּ עֲרוֹת אֶמֶד: וְשָׁמָּה
אָבִיו לְהָמִית אֶת דָּוִד:
בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין
הוּא מִמָּוֶטָה נִפְתְּלִי וְאֵבֶן
מִלֵּאכָה בְּנֻחֶשֶׁת וְיָבֹא אֶל
אֶחָיָא בֶן אֲחִיסָמֶד:
שְׂלֵא הִיָּה יָכוֹל לְסוּבְלוֹ

תלמוד בבלי <עוז והדר> - לו ערכין תלמוד בבלי עמוד מס 43הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פורענות מוזדמנת לו. למי שעברו עליו ארצעים יוס צלל יסורין: מפני התובחה. שהיה מוכיח להם מעשיהם: מאי דכתיב זה דור דורשיו. למקיש דור לדורשיו: לַמַּעֲשִׂיּוֹתָא. לענין חסידות: (6) מאי שגל דכתיב ביהויקים ודקיהו בראשית לפי שציקס הקצ'ה להפוך מעשה בראשית צימיהם: תוקפא.

כעס: גיחותא. נוח ללכות:

הדרן עלך יש בערכין

השג יד בנודר. פורת דין

השג יד שהעני נידון צערסין לפי השג יד כדכתיב ואם מן הוא מערכן צמר נזר אולינן ולא צמר נזר כדמפרש לקמן: והשנים **בנידר**. כדמפרש לקמן ילד שהערין זקן נותן ערך זקן דלא אולינן צמר שנים ידיה דנודר דהא לא אמר ערכי עלי אלא ערך פלוני עלי וערך זקן מן ששים ומעלה פחות מערך ילד: והערבין **בנערך**. קצב הערך דזכר ונקבה צמר נערך אזיל ולא צמר מעריך כדמפרש לקמן אש שהערין אשה דלומר ערך פלונית עלי נותן ערך (3) הנערך: בזמן הערך. כדמפרש לקמן שאל העריך עצמו פחות מן עשרים דהוי ערך קטן וקודם נתינתו נעשה פן עשרים אינו נותן אלא כשעה שהערין תחילה: **אומר אני אף בערבין** בן. אילו מתרמי צערסין דומיא דקרבנות הוי כקרבנות דהא דלמדת דערסין אינן כקרבנות משום דלא דמו אהדי דמפני מה עני שהערין עשיר נותן ערך עני לפי השג יד משום דאין העשיר חייב כלום ולא דמי למזורע וזה שאמר על העשיר לא נחכוין אלא לפי מדת שנותיו של העשיר שפחותין או יתירין על שנותיו שלו הלכך נידון צהשג יד דהא לא פירש כלום אלא ערך מדת [שנותיו של] העשיר קיצל עליו ודין ערך נידון צהשג יד: אבל עשיר שאמר **ערכי עני**. דהוי חייב ערך שלם דומיא דמזורע עשיר ושמע עני וכו': **גב' (א)** וקפריך השג יד **במעריך** הוא. ולא צנודר שהאומר דמי עלי אין נידון צהשג יד אלא הכל יתן כשיוכל דלמרינן צפרק האומר משקלי עלי (לקמן 7) תומר נגדרים מצערסין שהגדרים אין נדונים צהשג יד: ומשני בדכתיב **על פי אשר תשיג וגו'**. כלומר הא דקרי למעריך הכא נודר ^(א) דלישנא **בנידר**. דלאומר דמי פלוני עלי אף נידון לפי מדת שנים אלא כפי שזאתו פלוני נמכר צשוק: ואף על גב דמדירו עשיר. צתמיה מדירו היינו זה שאמר קרבן מזורע עלי: דלא עז'ה דמצורע חס רחמנא. אלות מאי אבל בקרבנות אינו בן. הא בקרבנות נמי אלות צמר נודר:

[בתורה] אם מבין חדש שנים אם מבין עשרים בחר שנים דנערך אולינן ולא בחר מעריך ומפרש כיצד בו אכל חד וחד: אבל בקרבנות [אינו כן]. דלא אולינן בחר השג יד דמדיר אלא [דינדר] כדמפרש הרי שאמר קרבנות של מצורע זה עלי א' יש שמכיר תחתיו היה מצורע עני [מביא קרבן עני] כו': רבי אומר אומר אני אף בערבין כן. כמו בקרבנות דאולינן בחר ניר: וכי מפני מה כו'. כלומר [אם כן] מפני מה קנני רישא דמנתי? עני שהערין את העשיר נותן ערך עני דאולינן בחר השג יד נודר לפי שהעשיר הנזכר חייב כלום: אבל עשיר שאמר [ערכי עלי. שהחייב בערכו נעשה עני] בו אולינן בחר השג יד דינדר דומיא דקרבנות: [גמ'] [וקא כפי אמאי בני תנא השג יד בנודר לא נודרים לא אולינן בחר השג יד אלא בערבין כמעריך ומתוך דהאי נודר דקנני היינו מעריך ואמאי בני נודר בחר לישנא דקרא אזיל דכתיב על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכו] כן קא קרי למעריך נודר והושנים בנידר: בנודר תלה רחמנא. השג יד דאי עני הוא נותן שקל ופסטר אפילו יעשיר אח"כ ואם לא נתן שקל בעיתוהו עשיר יתן ערך שלם: אבל בקרבנות אינו כן. אלא תלינן השג יד בנידר: ואע"ג דמדירו עשיר. עשיר קרבן עני כשהנידר עשיר קרבן עני והאי מדירו לחייב להביא קרבן עשיר עני ואמאי מביא קרבן עני? כשהיה מדירו [נמיל] עני. הלכך מביא קרבן עני: [ואמאי] ודלמא עילית דייחא. על מצורע עצמו כשזאתו דל חס רחמנא עליה דליתיי בדלות אבל מדירו שאמר קרבנותיו עני אף על גב דעני הוא לא חס רחמנא עליה אלא ליתיי קרבן עשיר: דהא כתיב הוא. כלומר דהוא מצורע ליתיי בדלות אבל לא מדירו: [אמר רחמנא] [אמר רב אדא בר כהני] ואין ידו מועלת. דלא צריך למכחך דהא כתיב ואם לא הוא אלא ואין ידו משנת ליכרות את [הנודר] [דכשהו עני דמיתיי נמי קרבן עני: אבל מדירו עשיר [מאי] הכי נמי דמיתיי בעשירות]. אע"ג [המורדר] [דמצורע] הוי עני אלא דבחר מדיר אולינן: מאי אבל בקרבנות אינו כן. לפוטרו אם כן נדר צהדיא חמשים סלעים ואין נפטר צעק עני ^(א):

חשק שלמה על ר"ג (6) נראה דל"ל אס זה שגמלא תחתיו היה מזורע עני וכו'. (3) צ"ל ואידי דקא קרי למעריך נודר אמר נמי והשנים בנידר.

יש בערכין פרק שלישי ערכין

השג יד בנודר והשנים בנידר והערבין **בנערך**. תימה אמאי לא ערביניהו צהדי הדדי וליתני השנים והערבין צנערך ^(א) ועוד תימי אמאי לא תני ⁽²⁾ וזכר נותן ערך נקבה ולא אינטרין לקמן לומר הערבין צנערך ^(א) כו': **כיצד** עני שהערך את העשיר כו'. ⁽⁷⁾ (פי' רש"י) לעיל (77): פרק אין נערבין פחות כו':

השג יד בנודר במעריך הוא. פי'

צנערין דוקא לא צנודר צדקאמר' לקמן צהאומר משקלי (77) (7) תומר צגדרים מצערסין שהגדרים חלים על הצהמה ועוף ואין ידונין צהשג יד מה שאין כן צערסין ^(א) (והא) למעוטי מזורע עשיר: **השג יד** בנודר **כיצד** עני שהערך את העשיר נותן ערך עני. ^(א) מפי הר"ר מנחם מילאנז"י כגון עשיר שאמר ערכי עלי ושמע עני ואמר ⁽²⁾ זה עלי נותן ערך עני אזל צקרבנות אינו כן הרי שאמר קרבן של מזורע זה עלי כו' ^(א) אהא פליג רבי ואומר עשיר שאמר ערכי עלי ושמע עני ואומר מה שאמר זה עלי נותן ערך עשיר כמו צקרבנות וכן משמע ^(א) פי' דמנתי: ^(א) אלא מדירו עשיר מאי הכי נמי דמיתיי בעשירות א"ה מאי אזל צקרבנות אינו כן. והלא צקרבנות כמו כן הרי שאל אמר עשיר קרבנות של מזורע עני זה עלי מביא קרבן עשיר וא"כ מאי חילוק יש צקרבנות לערכין ומשני אהאדא פי' אמזורע עשיר ומדירו עני דאילו גבי מזורע אס אמר עני קרבן של מזורע עשיר זה עלי נותן ערך עשיר דלא אולינן צמר הנודר וצערסין אולינן צמר הנודר דאילו אמר עשיר ערכי עלי ושמע עני [ואמר] מה שאמר זה עלי נותן ערך עני דאולינן צמר הנודר ומנ"ה אינטרין הוא למעוטי גציה דלא אולינן צמר נודר כמו צערסין ולרבי דלמר ערכין וקרבן שזין צדקין זה אס כן לא אינטרין הוא למעוטי מזורע עשיר צמדירו עני דנותן ערך עשיר שהיי גבי ערכין כן הדין אלא אינטרין הוא למעוטי מזורע עני ומדירו עשיר דס"ד הואיל ורבי צמר חיוצא דגצרא אזיל ה"נ ניזיל צמר חיוצא דגצרא ויניימי קרבן עני קמ"ל דלא אזל לרצנן לא אינטרין הוא למעוטי מזורע עני ומדירו עשיר דהואיל דצערסין אולינן צמר נודר פשיטא דצמזורע נמי אולינן צמר נודר ולא אינטרין הוא להכי ⁽²⁾ כדפי' וכן פירש רש"י וכי דייקין צסוגיא דשמעתין כן הוא אצל ריבך עיון לרבי דמדתא אמר העשיר ערכי עלי לקרבנות דמזורע עשיר דעני הנודר צעי לאימיו קרבן עשיר ווייתו דוקא כשאמר העני הרי עלי קרבנות מזורע זה לפוטרו ואס אמר כן צערסין מאי טעמא דרצנן כיון שאמר הרי מה שאמר זה עלי

לפי

יו.

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פי"ד מהלכות נעשה קרבנות הלכה ט ופ"ה מ"ה מתוקפי כפרה הלכה יא:

ב ב מ"י פ"ג מהלכות ערכין הלכה ו:

שיטה מקובצת

א אומר אלמלי בא את א' נמחק: **ב** [א] יהודה בראשית ממלכת צדקיה מלך יהודה ביקש: **ג** השג יד בנודר השג יד במעריך הוא בדכתיב כאשר תשיג: **ד** ערך אשה הס"ד ומה"ד הערך כושין נמחק: **ה** לישנא את ד' נמחק: **ו** [א] בנערך. גליון וי"ל משום דשנים בנידר אם ילד הוא אם זקן ראוי גם השג יד תהיה בנידר אם עני אם עשיר לכן תננוהו בהדא לישנא והיינו דקאמר בנמרא אידי דאמר השג יד בנודר אמר השנים בנידר. הראש"ש ז"ל: **ז** בנערך כיצד כו': **ח** תיבות והוא למעוטי מצורע עשיר נמחק: **ט** עני. מפרש הר"ר דמנחם: **י** ואמר מה שאמר זה עלי: **יא** כו' ואהא פליג רבי ואומר עשיר שאמר: **יב** משמע וריטא דשמעתא דאמר' אבל כו' תיבות פי' דמנתי נמחק: **יג** עני. מורי הרמ"ז: וחדא

תורה אוה השלם

א וְעִתָּהּ הִתְעַבְּבוּ וְאֶשְׁפֹּטָהּ אֶתְּכֶם לִפְנֵי יְיָ אֵת כָּל צִדְקוֹתַי אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם אֶתְּכֶם אֶתְּבָרִיקֶם: [שטואל א' יב. ו] **ב** וְהָ דֹר דִּרְשִׁיו בִּקְבָּשׁ פִּינֵךְ יַעֲקֹב שְׂפָתָהּ: [תלמוד סד. ו]

ג בְּרֵאשִׁית מְבֻלָּבוֹת וְהַיִּזְקִים בֶּן יִאשְׁיָהוּ פֶלֶךְ הַיְּהוּדָה הָיָה הַבֶּרֶךְ תִּנְיָה מֵאֵת יְיָ לְאִמֶּר: [ירמיה כג. א]

ד וְהָאֵם בְּךָ הָיָה מַעֲרֵךְ וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרֵךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁמַע יְיָ הַנִּדָּר יַעֲרֵכֶךָ: [תלמוד סד. ח]

ה וְהָאֵם בְּךָ הָיָה וְאֵין יְדוּ מִשְׁנֵת וְלִקְחַת קִבְשׁ אֶחָד אֲשֶׁם לְתַנּוּפָה לְקַבֵּשׁ עֲלָיו וְעֲשִׂינן סֵלֶת אֶחָד בְּלֹא בִשְׁכָן לְתַנּוּפָה וְלֵב שְׁכָן: [ירקיא ד. כא]

לעולם

של מצורע זה עלי א' יש שמכיר תחתיו היה מצורע עני [מביא קרבן עני] כו': רבי אומר אומר אני אף בערבין כן. כמו בקרבנות דאולינן בחר ניר: וכי מפני מה כו'. כלומר [אם כן] מפני מה קנני רישא דמנתי? עני שהערין את העשיר נותן ערך עני דאולינן בחר השג יד נודר לפי שהעשיר הנזכר חייב כלום: אבל עשיר שאמר [ערכי עלי. שהחייב בערכו נעשה עני] בו אולינן בחר השג יד דינדר דומיא דקרבנות: [גמ'] [וקא כפי אמאי בני תנא השג יד בנודר לא נודרים לא אולינן בחר השג יד אלא בערבין כמעריך ומתוך דהאי נודר דקנני היינו מעריך ואמאי בני נודר בחר לישנא דקרא אזיל דכתיב על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכו] כן קא קרי למעריך נודר והושנים בנידר: בנודר תלה רחמנא. השג יד דאי עני הוא נותן שקל ופסטר אפילו יעשיר אח"כ ואם לא נתן שקל בעיתוהו עשיר יתן ערך שלם: אבל בקרבנות אינו כן. אלא תלינן השג יד בנידר: ואע"ג דמדירו עשיר. עשיר קרבן עני כשהנידר עשיר קרבן עני והאי מדירו לחייב להביא קרבן עשיר עני ואמאי מביא קרבן עני? כשהיה מדירו [נמיל] עני. הלכך מביא קרבן עני: [ואמאי] ודלמא עילית דייחא. על מצורע עצמו כשזאתו דל חס רחמנא עליה דליתיי בדלות אבל מדירו שאמר קרבנותיו עני אף על גב דעני הוא לא חס רחמנא עליה אלא ליתיי קרבן עשיר: דהא כתיב הוא. כלומר דהוא מצורע ליתיי בדלות אבל לא מדירו: [אמר רחמנא] [אמר רב אדא בר כהני] ואין ידו מועלת. דלא צריך למכחך דהא כתיב ואם לא הוא אלא ואין ידו משנת ליכרות את [הנודר] [דכשהו עני דמיתיי נמי קרבן עני: אבל מדירו עשיר [מאי] הכי נמי דמיתיי בעשירות]. אע"ג [המורדר] [דמצורע] הוי עני אלא דבחר מדיר אולינן: מאי אבל בקרבנות אינו כן. כלומר דאזיל בחר ניר הא קא חזינון מדוקיא דאזיל [נמי] בחר מדיר כמו בערבין: לעולם